

ERLING BJØRNSON

har under hele etterkrigstiden vært en stadig og uferdet talsmann for de rettsforfulgte sak. Hans artikler har ruvet, og har derfor alltid vakt oppmerksomhet i vide kretser.

En lettbeint journalist i «Verdens Gang» har vært så uforsiktig å ro seg ut i leding mot Aulestadgubben. Det kunne han gjerne ha spart seg. Erling Bjørnson er nå 87 år, men han er en mann som fortsatt vet å svare for seg. Vi viser til hans brev i dagens avis.

Til alt borgerlig daukjøtt i og utafør Arbeiderpartiet

Det er mange her i landet som hjertelig tilstreber kommunistisk hegemoni i vår gamle verden. De er selvsagt, for størstedelen, ikke klar over hva deres ønskedrøm innebærer.

Men, de er flinke på sin måte og har hittil propagandert framgangsrikt. Det er f. eks. Ragnar Vold i løssalgorganet, også kallet Dagbladet.

Glad i hu har han forkynt at den hensøvede kommunistiske klikk som kalte seg Mot Dag, er våknet til nytt liv og stadig verver nye naive sjeler blant akademisk ungdom.

Dertil kan man merke øket

propaganda fra andre kommunistiske dekkorganisasjoner.

Denne kommunistiske virksomhet har lett spill i vårt land, for tiden, ettersom all mot-argumentasjon er kjent død og maktesløs.

Da vestmaktene i fellesskap Hitler-Tyskland, slo de også med bolsjevikene slo ned de europeiske folks sterke skanse mot bolsjevismen.

Vestmaktene slo beina unna seg selv, både i fysisk og åndelig betydning.

Og nå driver de med å kompromisere seg til døde.

Avspenning, avspenning,

ljømer ropet i den kommunistiske verden.

Fordi avspenning er meget nødvendig for de kommunistiske makthavere akkurat nå, og fordi avspenning i kommunistisk språkbruk bare betyr endret taktikk.

Hvis nå Vesten i stedet for avspenning hadde satt inn sin mot-propaganda for fullt i 2 år framover, ville det bolsjevikiske regime være moment for fall.

Kommer Vesten fortsatt til å falle til fote for den nye kommunistiske taktikk, d. e. «infiltrasjon i avspenningens tegn», da vil kommunistenes arbeid på å «vinne freden» ha deres fullstendige seier til følge.

For vestens folk står tilbake en farbar vei, det er å ta i bruk Hitlers argumenter, organisasjon, botemidler og hårde fysiske midler, om nødvendig krig.

Enhver som har innsikt i forholdene, skjønner at dette ville være noe av det verste som kunne times «Kvinnenes Anti-fascistiske Forening», «Mot Dag»-ister, «Kvinneligaen for fred og frihet» og liknende kommunistiske dekkorganisasjoner.

Man vil også kjenne at de nevnte kommunistiske organisasjoner foreløpig ikke har grunn til å engste seg.

I det svake England sitter

Fortsettes inne i bladet.

Hvem har ansvaret

for at Sovjet-Samveldet er framstått som den største militærmakt i verdenshistorien? Det skulle vel ikke være vår Londonregjerings fornemste allierte Roosevelt og Churchill?

Heime og ute

— En skam: Vi importerer polsk sement.

— Fra neste år skal vi bli selvhjelpne.

— NTH i Trondheim har tatt opp 320 nye studerende.

— Antall nye på Veterinærinstituttet i Oslo: 25.

— Polakkene arbeider hardt, men har liten frihet.

— Hvor mange har franskmennene myrdet i Algerie?

— I august kom tallet opp i 5000, eller var det 10,000?

— USA er sikret 3 års arbeidsfred i bilindustrien.

— Lord Iliffe i Birmingham er nå 78 år.

— Lorden har hatt ry som laksefisker i Sunndalselva.

— I 1946 hadde han rekordfangst, med 106 lakser.

— Hans lakserett skal overtas av oberst Henry Guest.

— Norges turistinntekter var ifjor 240 mill. kroner.

— En ny Citroen-modell ventes i høst.

— England vil selvfølgelig niholde på Kypros.

— Men erkebiskop Makarios fortsetter frihetskampen.

— Og Hellas har bedt om folkeavstemning.

Verdens Gang og sannheten

Hr. redaktør.

Oslobladet «Verdens Gang» - et organ som ble stiftet etter okkupasjonen av Grini-kandidater under martyrgloriens sødme og hatets tegn, har tro imot denne ædle gjærning også forsøkt å gi mig et æselspark den 26. f. mnd.

En herr Bomann skal ha uttalt, at det styggeste han har sett, var da Erling satt under sin fars bilde på Grand i hirduniform!

Jeg har aldrig vært i nogen uniform siden jeg ekserserte på Gardermoen 1889.

Refleksjonene gjør sig selv!

ERLING BJØRNSON

— Her skal Hellas holde fingrene av fatet, sier Tyrkia.

— Resultat: Balkanpakten knaker i sine sammenføyninger.

— Samtidig er det fare for at NATO-samarbeidet ryker.

— Planlagt: En kjempeutvidelse av Ardal Verk.

— Kostnaden er beregnet til 400 mill. kroner.

— Vil eventuelt gi 36,000 tonn mer aluminium pr. år.

— Alle husker de 10 norske kvinner som omkom i Russland.

— Sovjet har bevilget 400,000 kr. til de etterlatte.

Fortsettes inne i bladet.

Hvorfor ga gudene Mykerinos bare 6 års regjeringstid?

Mykerinos, de store pyramidebyggeres, Keops og Chefrens etterfølger på faroernes trone, syndet mot himlen ved å unnlate å plage egypterne med pliktarbeide.

En morgen — da Re nettopp hadde hevet seg over synsranden i øst — banket solens jordiske sønn på porten til oraklet i Budo: Han ønsket å vite hvor lenge han ennå hadde å leve? — Spørsmålet klang videre inn, innover i de dunkle haller.

Tørt som ørkenvinden, hardt som hammerslag og stikkende som ormenes bitt kom svaret tilbake:

«Seks år, i det syvende skal du dø!»

Da hevet solens sønn sin røst mot gudene og bebredet dem deres urettferdighet: Keops og Chefren hadde begge latt folk gå til grunne i massevis, og de hadde endog plyndret templene, men begge var blitt velsignet med

ifølge alliert agitasjon «landet uten quislinger». Som man vil huske var forholdene der aldeles forferdelige.

Min etterforsker innrømmet at det kanskje var noe riktig i hva jeg sa, «men,» la han til, «det ville ha vært bedre om Norge hadde lidd noe mere, bare vi hadde stått sammen!»

Hvor meget vondt et folk skal lide avhenger til sist av

Fortsettes inne i bladet.

rens etterfølger på faro- nes trone, syndet mot him- len ved statsansatte Okkupasjonsegypterne med pliktarbeide.

En morgen — da Re nett- opp hadde hevet seg over synsranden i øst — banket solens jordiske sønn på por- ten til oraklet i Budo: Han ønsket å vite hvor lenge han ennå hadde å leve? — Spørs-

Dengang vi var «patrioter»!

I Aftenposten 23. ds. finner vi et avskjedsintervju med den fratredende direktør for Bankenes Felleskontor for Statistikk, Holger Koefoed, der han m. h. t. den såkalte «okkupasjonskonto» ytrer seg helt i samsvar med de syns- måter Anders Melteig gjorde gjeldende i vårt blad for 23. april i år. Bl. a. sier herr Koefoed i samtalens løp:

«Jeg mener at man skulle ha nedskrevet meget mer på okkupasjonskontoen i Norges Bank mens vi ennå var patrioter».

Akk ja! Dengang da man ennå var patrioter, (ja! Det var da det! Det er nok mangt og meget man kan ha å angre seg over fra «patriotis- mens» stortid i Norge. Bare greit at man evner å innrøm- medet når man ikke lenger anser seg for å ligge under for det «patriotiske» syn.

C. C.

Hvem har ansvaret for at Oslo er overrepresentert i regjeringen?

Tørt som ørkenvinden, hardt som hammerslag og stikkende som ormenes bitt kom svaret tilbake:

«Seks år, i det syvende skal du dø!»

Da hevet solens sønn sin røst mot gudene og bebreidet dem deres urettferdighet: Keops og Chefren hadde begge latt folk gå til grunne i massevis, og de hadde endog plyndret templene, men begge var blitt velsignet med et langt liv. Derimot han, Mykerinos, som styrte med mildhet, lot folkene leve og templene ha fred, han skulle altså få sine dagers tall be- skåret?

«Rett så», var oraklets svar, «Gudenes råd har fastsatt tunge tider for Egyptens land i 150 år! Dette har di- ne forgjengere innsett og regjert deretter. Men du har i din uvitenhet trosset Him- lens bestemmelse og fortjer- ner å straffes med en tidlig død.»

— — —

Jeg gjør nå et hopp fram- over til 1945 e. Kr. En gang ut på høsten satt jeg i forhør hos en real og grei etterfors- ker: Han gransket, men han brukte hverken trusler eller vold.

Jeg framholt at NS hadde fendret godt av mellom ok- kupanten og folket, og nevnte til sammenligning Polen,

man vil huske var forholde- ne der aldeles forferdelige.

Mitt etterforsker innrøm- met at det kanskje var noe riktig i hva jeg sa, «men,» la han til, «det ville ha vært be- dre om Norge hadde lidd noe mere, bare vi hadde stått sammen!»

Hvor meget vondt et folk skal lide avhenger til sist av

Fortsettes inne i bladet.

Agnes Mowinckel

vår største skuespillerinne og teaterinstruktør, har rundet de 80, og pressen har hedret henne med mange lovord. Paul Gjesdahl var blant dem som skrev meget fengende om henne. Han innle- det med følgende: Hans E. Kinck roser et sted de gamle nord- menns psykologiske innsikt. — De godtok sine folk, akkurat som de fant seg i bratte fjell og stygt vær, sier han. Det samme er vi nødt til å gjøre med Agnes Mowinckel. Hun er et naturfe- nomen. Det står i Skriften at de saktmodige skal arve jorden, men i så fall vil Agnes Mowin- ckel aldri bli eier av selv den minste husmannsplass. I to men- neskealdre har hun fått oss til å høre hvor David kjøpte ølet. Hun begynte med Bjørn Bjørnson, som hun etter eget sigende ga en herlig omgang i 1909, og siden har hun tatt oss etter tur. — «De er et svin, Paul Gjesdahl, sa hun engang. Men det er ikke alltid hun er så kortfattet.

Bestemtes Norges skjebne i London?

III

London, 16. des. 1942

Ja, nå er altså både jula og nyttårshelga forbi, og i lik- het med de to tidligere jeg har hatt her i England så har jeg hatt det ganske ro- lig. Jeg har hver jul og i hvert nyttårsønske her i ut- lendighet uttalt håpet og øn- sket om at det måtte bli den siste borte fra Norge, men det er første gang jeg også

Bak emigrantklikkenes kulisser

virkelig tror det vil bli. Det som nå skjer, særlig i Russ- land, gir oss grunn til å tro at vi har passert krigens ven- depunkt, selv om det sikkert ennå kan bli både vanskelig og lenge før hele krigen er slutt og en kan ta fatt på å «krige» om freden og det nye som skal reises...

Det er nok ikke tvil om at

ville være noe av det verste som kunne times «Kvinnenes Anti-fascistiske Forening», «Mot Dag»-ister, «Kvinneli- gaen for fred og frihet» og liknende kommunistiske dekkorganisasjoner.

Man vil også kunne at de nevnte kommunistiske orga- nisasjoner foreløpig ikke har grunn til å engste seg.

I det svake England sitter

Fortsettes inne i bladet.

laksefisker i Sundalselva. — I 1946 hadde han rekord- fangst, med 106 lakser. — Hans lakserett skal overtas av oberst Henry Guest. — Norges turistinntekter var ifjor 240 mill. kroner. — En ny Citroen-modell ven- tes i høst, — England vil selvfølgelig niholde på Kypros. — Men erkebiskop Makarios fortsetter frihetskampen. — Og Hellas har bedt om folkeavstemning.

Refleksjonene gjør sig selv!

ERLING BJØRNSON

— Her skal Hellas holde fing- rene av fatet, sier Tyrkia.

— Resultat: Balkanpakten knaker i sine sammenføyninger.

— Samtidig er det fare for at NATO-samarbeidet ryker.

— Planlagt: En kjempeutvid- else av Ardal Verk.

— Kostnaden er beregnet til 400 mill. kroner.

— Vil eventuelt gi 36,000 tonn mer alluminium pr. år.

— Alle husker de 10 norske kvinner som omkom i Russland.

— Sovjet har bevilget 400,000 kr. til de etterlatte.

Fortsettes inne i bladet.

Vår historieforskning må søke sannheten Men ord er ikke nok

Den 1. septbr. ønsket Uni- versitets rektor, prof. dr. ju- ris Fred. Castberg, årets studenter velkommen til de lærdes haller med den tradisjonelle immatrikule- ringstale.

Denne tale skal for de nye studenter være en innføring i universitetsarbeidet, den skal vise universitetsforsk- ningens oppgaver til beste for det praktiske og det kul- turelle liv og gi et oversyn over de høye idealer som preger denne innsats i sam-

funnslivet. Av den grunn blir rektors tale omfattet med den største interesse langt utover de frammøtte stu- denterets krets og nyter den ære å bli utførlig referert så å si i samtlige landets avi- ser. Talen blir betraktet som en fyrlykt til veiledning om rett kurs for det samlede norske folk.

I årets tale var det et par punkter som ga grunn til spesiell ettertanke. Jeg site- rer etter Aftenpostens refe- rat samme dag:

Om historien som vitenskap.

«Den søker sannheten. Den kan rette sitt blikk mot det som faktisk har skjedd og forkaste enhver historiefor- vanskning, uten hensyn til hvilke motiver som ligger bak den falske lære.»

— — — Sannhetskravet må være ubetinget for den historiske forskning og fremstilling som for all an- nens vitenskapelig og peda- gogisk virksomhet. — — — Det gjelder også 7. juni 1905. Stortingets beslutning av 7. juni 1905 som avsatte uni- onskongen som konge av Norge og oppløste foreningen med Sverige, har unektelig sine svake sider. Formen var besynderlig og jussen skrø- pelig. — — — En hvileløs sannhetstrang har alltid vært vitenskapens adelsmerke.

Vel — vel! Ordene er san- ne nok og rammer inn et yp- perlig program for den vi- tenskapelige, historiske forsk- ning. Men — dekkes ordene av den vitenskap som gjen- nom de senere år har vært praktisert ved Norges Uni- versitet?

Hvorfor hadde ikke rektor Castberg et ord å si om den «historieforskning» og den «rettsvitenskapelige tilret- telegging» som vi i de siste 10 år har sett praktisert ved

vårt øverste lærdomssete? Når han først nevner 8. mai 1945 og 7. juni 1905 i samme åndedrett og karakteriserer den sistnevnte dags gjernin- ger som «besynderlige i form- en og skrøpelige i jussen», hvorfor har han da ikke også noe å si om det som fikk sin start den førstnevnte datum? Så sant som «en hvileløs sannhetstrang er vitenskap- ens adelsmerke» kunne ikke karakteristikken blitt min- dre kvass når det gjalt et- terkrigstidens foreteelser.

Hvorfor ble ikke ordene sagt ved denne ypperlige an- ledning?

Fortsettes inne i bladet.

Hvem har ansvaret

for at det ikke for- trinnsvis er norske og svenske offiserer som fra Kolsås og Voksenkollen overvåker Nordens forsvar?

Fort. side 4

FOLK OG LAND

UAVHENGIG UKEAVIS

Ansvarlig redaktør Johannes Kringlebotn

Myndighetene har latt nye sjangser gå fra seg

Vårt råd om straks å løslate de innesperrede NS-fanger er ikke blitt fulgt. Hittil ikke. Men vi gjentar at det nå bør skje heller hastig. Saken kan ellers utvikle seg på en for alle parter meget uheldig og skjebnesvanger måte.

Konsentrasjonsleir-systemet er og blir en uhyggelig metode. Det dreier seg ikke bare om åndelig tortur, men det som verre er, nemlig om offentlig foranstaltet tyveri av livsmuligheter. Et vanvittig søl av andres penger er det også. Hvis regningen ble lagt på bordet ville skattebetalerne få seg en ordentlig støkk i livet. Alt i alt: En uslere form for maktmisbruk mot politiske motstandere enn konsentrasjonsleir-systemet er vanskelig å nevne, serlig da når disse motstandere ikke er motstandere, i hvert fall ikke av et lovordnet samfunn, og heller ikke av de plikter som dermed følger til hederlighet og samarbeide mellom oss alle. Intet av dette er myndighetene uvitende om.

Hva skulle så være mer kjærkomment for rettsstaten enn straks å avvikle hele greia? Hvorfor er atter så mange sjangser kastet på dynga? Hva nøles der etter?

Redaksjonen av nr. 29 ble avsluttet mandag 12. september samme dag som den nye boken av Trygve Lie utkom — med opplysninger som forhåpentlig vil vekke ennå noen tusener av forstokkede landsmenn til ettertanke angående forsømmelser og ansvarsløshet da vårt statsskip

Vi tør påstå at hvis det norske folk idag gjennom en folkeavstemning fikk anledning til å ta standpunkt for eller mot fortsatt konsentrasjonsleir ville regjeringen Gerhardsen i denne sak bli satt til veggs med en ettertrykkelighet som kom til å sette skille i fremtidig norsk politikk.

En slik folkeavstemning tør nok ikke regjeringen innlate seg på. Den vil bare tve sine hender og si at noen folkeavstemning har vi ikke råd til, og det er forsåvidt sant, selv om vi har råd til alt annet. Poenget er likefullt: Regjeringen vet at folkeflertallet ville bringe Berg konsentrasjonsleir til øyeblikkelig fall.

Det var derfor ikke et ondt eller dårlig råd vi ga regjering og rettsstat i vårt forrige nummer av bladet.

Kanskje vil regjeringen påberope seg at prestisjehensyn forbyr den å følge et råd fra oss — vi som mentalt sett er fangenes nærmeste pårørende. Men «Folk og Land» har ikke gitt anledning til noe som helst prestisjeproblem. Det er utelukkende regjeringens egen pinaktige sendrektighet og blåsurs juss, som hefter. Hvis slikt kalles prestisje er det tomt hykleri, og fritar ikke for det ansvar som løper på, dag for dag.

Merk i Helge Grønstads artikkel side 1

at en linje er falt ut i sitatet fra Aftenposten. Prof. Castberg nevnte spesielt, samtidig med 7. juni 1905, også 8. mai 1945.

Gi akt på stemmeretten

Det viser seg at mange er i tvil om de har stemmerett eller ikke ved de forestående kommunvalg. Vi gjengir derfor følgende avsnitt av Kommunaldepartementets rundskr. av 30. juni 1955 forsåvidt angår dem som har tapt stemmeretten under etterkrigsoppgjøret:

«Loven av 22. mai 1953 om endringer i lovgivningen om rettighetstap har først og fremst betydning for den framtidige adgang til å fradømme stemmerett i offentlige anliggender, men det er også i lovens avsnitt XI nr. 1, bokstav b) overgangsbestemmelser om bortfall i visse tilfelle av tidligere idømt stemmerettstap. Disse bestemmelser lyder:

«Denne lov trer i kraft 1. juli 1953. — — —

Fra lovens ikrafttreden bortfaller nedenfor nevnte tidligere idømterettighetstap, for så vidt de ikke allerede er falt bort:

2. Tap av stemmerett i offentlige anliggender som er idømt for overtredelse av andre be-

stemmelser enn de som inneholdes i straffelovens kap. 8, 9 eller 10, den militære straffelovs krigsartikler, landssvikanordningen av 15. desbr. 1944 til landssviklova av 21. februar 1947.

Stemmerettstap som er idømt for overtredelse av de bestemmelser som er regnet opp ovenfor i anledning av handlinger begått før 9. mai 1945, faller bort når dommen ikke går ut på frihetsstraff i mer enn 3 år. Ved frihetsstraff over 3 år faller stemmerettstapet bort etter 5 år regnet fra den dag frihetsstraffen er utstått eller domfelte er løslatt på prøve eller straffen er foreldet, ettergitt, utsatt ved benådning eller bortfalt med hjemmel i straffelovens paragraf 39 nr. 5. Blir domfelte etter å være løslatt på prøve, innsatt til soning av reststraffen, regnes den tid soningen pågår, ikke med i 5-års fristen. Det samme gjelder når frihetsstraff som er gjort betinget ved benådning, blir fullbyrdet i løpet av 5-års fris-

ten. For den som er idømt frihetsstraff over 5 år, faller likevel stemmerettstapet ikke i noe tilfelle bort før 8. mai 1955.»

Som det fremgår er stemmerettstapet falt bort for alle straffedømte som ikke er dømt for lands- eller høyforrederi eller valgmisligheter.

For tidligere dømte landssvikere gjelder følgende regler:

De som ikke er idømt frihetsstraff i mer enn 3 år, har uten videre fått stemmeretten tilbake. Når det gjelder de som er idømt frihetsstraff i mer enn 3 år, må det foretas en nærmere prøving av hver enkelt domfelt (- jfr. ovenfor -) for å få brakt på det rene om han fyller lovens krav — — —.

Stemmeretten gjenerhverves uten at det behøver å foreligge særskilt melding fra politiet eller valgmyndighetene. Er man stemmeberettiget, er man også valgbar — så sant ikke loven spesielt utelukker en eller det i loven er gitt adgang til å kreve seg fritatt for valg.

Hjelpekomiteen av 1955

Hvem trenger støtte?

I april d. å. ble det sendt ut et sirkulære om dannelsen av «Hjelpekomiteen av 1955». I dette sirkulære, som var undertegnet av en rekke behjertede kvinner og menn, med formannen i Stortingets Sosialkomite, Kjell Bondevik, og formannen i Stortingets Justiskomite, Lars Ramndal, i spissen, var komiteens oppgave angitt på følgende måte:

«Etterkrigsoppgjøret har gjort at en gruppe av folket er blitt dømt til lengere og kortere fengselsstraffer eller er blitt rammet på annen måte. Hovedparten er ferdig med sitt oppgjør og er kommet inn i samfunnsmaskineriet igjen, hvor de fyller sin plass og greier seg selv. Men fremdeles er det tusener som har det vondt. Mange lider virkelig nød og trenger svært til forståelse og hjelp.

Tilpasningsvanskene har vært store. Mange har ikke kunnet ta opp sitt gamle yrke, mange mangler det økonomiske grunnlag, familieforholdene er blitt endret, noen sitter alene igjen, andre er kommet i en alder hvor arbeidsmulighetene er små — grunnene kan være så mange og forskjellige.

Fordi vi er glad i landet vårt vil vi sikkert alle gjøre vårt til at vi i fremtiden kan bygge og bo trygt sammen. Skal dette lykkes må vi rekke hverandre hendene og sammen forsøke å hjelpe der hvor det er nød og savn.

Ut fra dette har undertegnede funnet at de må opprettes en instans som kan ta seg av disse sakene, hjelpe den enkelte med å tilrettelegge arbeidsmuligheter og overvinne tilpasningsvansker ved en utstrakt kuratorvirksomhet.»

Forbundet er særdeles interessert i å støtte opp om det opptak som her er gjort og som kan innebære bergingsmulighet for mange som ennå idag har det vondt. Blant annet ønsker vi det ønskelig å kunne bistå Hjelpekomiteen med å gi anvisning på tilfeller hvor komiteen kunne tre støttende til, eller med andre ord peke på arbeidsfelter der forholdene arter seg slik at det foreligger oppfordring til å yte hjelp.

Det er Forbundets oppfatning at mange av dem som har det vanskeligst, i virkeligheten kvier seg for å besvare sine medmennesker med sine personlige bekymringer. De har foretrukket å gjemme både seg selv og sin nød for utenverdenen i den tro at de var forskutt og utenfor og at de ingen undsetning kunne regne med.

Mer enn noen er det slike folk som Hjelpekomiteen av 1955 tar sikte på og som det derfor er av viktighet å få oppsporet. Dette må vi be våre feller rundt om i by og bygd om hjelpe til med.

Hjelpekomiteen av 1955 har frivillig ledelse og eget sekretariat. Selv om komiteen står utenom vårt Forbund,

Det er nå syv år siden minister Mellom venner Skancke ble henrettet på Akershus

Etter at 600 prester hadde bedt om grid for ham

Det var den 28. august 1948 at vår rettsstat tok livet av professor Ragnvald Skancke fra Norges tekniske høyskole i Trondheim. Det skjedde ved at hans legeme ble gjennomhullet med geværkuler. Skancke hadde da sittet med dødsdom i 2 år og 3 måneder, og 600 av våre prester hadde merkelig nok mannet seg opp til å søke om benådning for ham. Men det viste seg å være en helt tom foranstaltning, ikke verdt det papir som den var skrevet på. Å be en mumlebønn med munnen kunne de, men ikke av hjertet. 600 presters bønn om å spare et menneskeliv kunne ingen norsk regjering sett bort fra, hvis bønnen hadde vært alvorlig ment. Ve over et presteskap som ber for en dødsdømt bare for et syns skyld. Vi ynkes

en kirke med slike tjenere, og en stat som ikke har evne til barmhjertighet.

Hva kong Håkon sa ved

Mellom venner

— Sett på strøket: Tidl. kjøpmann Mikkelsen og frue, Nøtterøy. Begge i god form og vel tilfretse med hyggelig Oslotur.

— Septemberminne: 17/9/1809 fred i Abo, Finnland løs fra Norden etter 700 år med Sverige. 18/9-98 døde vår store billedhugger Brynjulf Bergslien, 19/9 1641 fikk vi ny norsk hærordning. 21/9 1170 mistet nordmennene Dublin. 22/9 1241 ble Snorre Surlason drept. 23/9 1896 døde Ivar Aasen. 25/9 1066 sto slaget ved Stamford Bridge. 25/9 1905 forlik i Karlstad om unionens oppløsning. 28/9 1043 slo kong Magnus venderne på Lyrskogehede.

— Unge Else-Britt Bredsdorff, Stockholm, har vært på en ukens hyggelig ferietripp til Oslo.

— Trygve Bull har skrevet bok om «Mot Dag» og Erling Falk.

— Elliv og Magnhild Trahaug, sammen med datteren Berit, hadde i sommer en vidunderlig fire ukers biltur nordover til Bodø.

— Mammutmenighetene er en internasjonal skandale, sier bis-

Vår historieforskning

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie 2014
Forts. fra side 1

Var det kanskje fordi rektoren gjennom de senere år i en særlig grad har fungert som regjeringens trofaste våpendrager hver gang myndighetene var ute i hardt vær på grunn av etterkrigsoppgjøret? Det kan være verdt i denne forbindelse å minne om (ikke-NS-mannen) prost A. E. Hedems uttalelser i hans brosjyre «Det norske nøytralitetsbrudd samt Haag og Høyesterett» (1953) og som gjelder prof. Castbergs utredning for Stortingets presidentskap av 12. juni 1952:

« — — — Man må derfor beklage at professorens betenkning ikke representerer den fullstendighet og derfor heller ikke den saklighet som ønskelig turde være både av hensyn til sakens menneskelige og nasjonalt alvorlige natur og til en såvidt mulig objektiv vurdering fra Stortingets og/eller — i første omgang — fra presidentskapets side. — — Det er ikke tillitvekkende at professoren i sin betenkning kopierer Erasmus Montanus. — — Professoren uttaler i sin betenkning at alle momenter er «omhyggelig

komprosedert, prøvet i Høydennes beste skjønn og overbevisning». Det er imidlertid skjellig grunn til å benekte denne karakteristikk svarer til det faktiske forhold. — — En er fristet til i denne sammenheng å anta at professoren har vært engasjert i en eller annen form, på et eller annet trinn i tilvelebringelsen av det lovverk, som ved Høyesteretts legitimasjon ble lagt til grunn for det såkalte rettsoppgjør, og at han derfor tør være bunnet derved».

Fører man hertil professor Johannes Andenæs's lettbetenthet når det gjelder faktisk saksframstilling (jfr. hans to i Sverige utgitte brosjyrer: «Svek och motstånd under Norges ockupationsår» og «Rättsuppgjørelsen i Norge efter andre världskriget») og hans på grunnlag derav gitte besynderlige rettsbetraktninger, får man et forstemmende inntrykk av at «adelsmerket» er noe slitt i forgyllingen.

At man fører de historiestuderende ved Universitetet med en «Norgeshistorie» som Magnus Jensens (se 2net bind s. 561 flg.), tyder-ytter-

Til alt borgerlig daukjøtt

Forts. fra side 1

Eden ved roret. USA er langt borte —. Og her hjemme tør de antikommunistiske krefter ikke lukke opp munnen, fordi alle deres argumenter mot kommunismen ville bli som et ekko av Hitler — Goebbels.

Det kan da være godt å huske at Norge har fostret en stor mann som Vidkun Quisling.

Han stod ikke i motsetningsforhold til England og USA. Hans livsmål var å få

at England (Eden) ikke ville det. Divide et impera.

Men Quislings ideer og mål døde ikke med ham. De står der i dag like aktuelle.

Alt det skrevne han etterlot seg vil være en gullgrube å øse av for Norges og vestens politikere når de mangler argumenter i kampen mot kommunismen.

Hvis de ikke tar opp og gjennomfører Quislings ideer i ånd og sannhet, vil det

Hvorfor ga gudene - -

Forts. fra side 1

folkets mentalitet, dets åndsliv, dets virkelige «tro».

Dersom de enkelte individer i et folk bare kan tro godt om hverandre og holde fred når de har en felles fiende, da må de ha en felles, helst hard og plagsom fiende. Og dersom de ingen har, må de utpeke en, enten blant andre folk eller innen sin egen midte. Prosessene mot kjettere, hekser og trollmenn med påfølgende tortur og brenning var engang et uomgjengelig utslag av tidens tro — som ingen regjering i lengden kan trosse.

Kanskje var også det norske folks åndelige status i 1940 slik at det kreves et betydelig åndelig fond av ledelse for å bevare enhetsfølelsen. Begivenhetene både under og etter krigen tyder på at så er tilfellet.

Da er vi skyldige overfor folkehimplens grumme guder — ikke for våre ugjerninger, men fordi vi dempet de redsler som folkets guder krevet.

Veme 15/8—55.

Oscar d'Arqueria Aall.

ligere på at «den hvileløse sannhetstrang» tross alt må ha tatt seg en liten dupp.

Vi vet meget i dag. Selv om meget fortsatt holdes skjult av spesielle grunner. Så meget i et hvert fall at det burde ha vært i første rekke Universitetet maktpåliggende å føre an i en skånselsløs avdekking av de faktiske forhold i det historiske forløp. Meget mer maktpåliggende enn å prolongere en historieforskning — fordi det tjener særlige «motiver».

Vitenskapens adelsmerke må holdes blankt. Det må ikke få lov til å ruste. Og ord

Eventyret om «SOLBRIS»

Noen innbundne eksemplarer av denne muntre bok om den eventyrlige flukten fra Norge til Argentina, er ennå å få kjøpt hos

SVERRE JACOBSEN - IIseng

Prisen er kr. 13.00. Portofritt ved forskudd

Dører, vinduer og trapper

Innredning for kjøkken, kontor og butikker.

Innhent tilbud fra

H. CHRISTIANSENS SNEKKERIFABRIKK,
Holtv. 15, Kongsvinger, telf. 4270.

Kjøper og henter alle slags METALLER

Jernskrap, defekte maskiner, bilbatterier, stanseavfall, gamle ovner. Opprydning ordnes innen Oslo-området. Klipp ut. Ring Telf. 38 95 55.

RODELØKKENS STANSEVERKSTED

SNIPPEN 3 — OSLO

TELEFON 37 44 35

A.s Kassefabrikken

Orkanger

Alle sorter kasser leveres.
Godt arbeide. Rask ekspedisjon.

HANE DAHL

NAMSOS — Telefon 2132 - 2817 — privat 2275

Vi anbefaler:

Alleslags fiskeprodukter — kun engros.
Vår spesialitet er nysaltet torskefilet, leveres i ca. 45 kilos kasser.

Kristne venner, Arbiens gt. 4

TIRSDAG 4. OKTOBER KL. 19.30

PASTOR A. M. OLAY

taler om: En hellig almindelig kirke,
de helliges samfunn.

Sang og musikk.

Ta med salmebok.

Alle hjertelig velkommen!

Dørene åpnes kl. 19.15

Gardsbestyrer

Jordbrukskyndig, gift, som kan påta seg driften av sentralt beliggende eiendom, ca. 130 dk. med førsteklasses besetning, p.t. 6 kuer, søkes. Skjeldne betingelser. Bill. mrk. «Gardsbestyrer fra våren».

Atelier i Oslo

eller helst en atelierleilighet, ønskes nå eller senere, gjerne i gammel gård. Libhaber: Gift tegner, hustruen statsfunksjonær.

Bill. mrk.: «Freddy N.» i dette blads ekspedisjon.

Hobbybok av rang

Vi skaffer omgående det vakre lille hefte «Nu broderer vi litt», inneholdende ukjente sting, ved Tante Dora. Pris kr. 3.— fritt tilsendt. Brodering skaper hvile i sinnet og skjønnet i hjemmet.

Folk og Lands eksp.

MAL-KONFEKSJON

Jeg søker selgere som kan oppta bestillinger for meg på dresser etter mål. Vedk. må absolutt kunne ta pålitelige mål.

Peder Sporsem
Riksfjord, Aukra.

BØKER

mottas til innbinding

SIG. HAGA
Lillehammer

Kledesplassen

Drammen

Rensning, pressing,
vask.

GUNNAR OLAUSSEN
Telf. 1630

Hjelpekomiteén

av 1955

Ny adresse: Maridalsvn. 33,
Oslo. Tidligere bekjendtgjorte adresser og telefon bortfal-

Puss opp fasaden

Nå har vi på lager

LINOLJE

av den gode gamle kvalitet som beskytter og bevarer.
Tidohvitt
Sinkhvitt
Brekfarger

CORAL

FARGEHANDEL

ter ikke lukke opp munnen, fordi alle deres argumenter mot kommunismen vil bli som et ekko av Hitler — Goebbels.

Det kan da være godt å huske at Norge har fostret en stor mann som Vidkun Quisling.

Han stod ikke i motsetningsforhold til England og USA. Hans livsmål var å få i stand en sammensveising av de nordiske folkeslag, — og hans største sorg skulle bli

døde ikke med ham. De står der i dag like aktuelle. At det skrevne han etterlot seg vil være en gullgrube å øse av for Norges og vestens politikere når de mangler argumenter i kampen mot kommunismen.

Hvis de ikke tar opp og gjennomfører Quislings ideer i ånd og sannhet, vil det komme til å koste mere enn det hittil har kostet av menneskeliv og verdier.

Leif Andersen Rabben.

rekke Universitetet maktpliggende å føre an i en skånelsesløs avdekking av de faktiske forhold i det historiske forløp. Meget mer maktpliggende enn å prolongere en historieforskning — fordi det tjener særlige «motiver».

Vitenskapens adelsmerke må holdes blankt. Det må ikke få lov til å ruste. Og ord er ikke nok. De må følges av handling.

HELGE GRØNSTAD.

symaskiner overstiger sikkert 20 000.

— Elgjakten begynner lørdag den 1. oktober.

— Bokholder Alf Gleng og fru Mette Gleng, Oslo, har i sommer hatt en gild biltur gjennom Nord-Norge, Finnland og Sverige, tils. 495 mil. Gleng tok opp en film og 110 fargefoto.

— Vårt daglige brød: Regjeringens tiltak er helt utilstrekkelige til å holde melkeproduksjonen oppe. Det monner ikke. Resultat: Ny sterk svekkelse av jordbrukets og bygdenes økonomi.

— For en sunn sjel er godhet en helt naturlig ting.

Heime og ute

Forts. fra side 1

— Bergenskes «Jupiter» er solgt til Hellas.

— 130 mann arbeider i Søvegrubene i Telemark.

— Norge eksporterer niob for 7 mill. kr. pr. år.

— Fuglen Islandssporer er sett på Andøya.

— Fortsatt turistutveksling USA-Sovjet ventes.

— Det gjærer betenkelig innen fransk arbeidsliv.

— Av 437 som søkte Oslo lærerskole slapp 145 inn.

— Riksteatret reiser i slutten av november fra Kongsvinger inn i Sverige og gir ti oppførelser av Johan Hermann Wessels «Kjærlighed uden strømper».

— Malaya har reist krav om selvstendighet innen 4 år.

— Sverige vil bygge atomverk for 100,000 kw.

— Siste Stavanger-nytt: Arvid Hærem-kasser til transport av frosne produkter. Veier 12 kilo.

UTENRIKSPOLITISKE SMÅNOTISER

Det synes avgjort at USA ikke kommer til å invitere sovjetledere eller representanter for Sovjet-Kina til besøk før de har omsatt i handling noe av det som ble behandlet i Genf. Talemåter er ikke nokk, heter det.

OPERASJON SMIL.

Når man ser det kjente russiske ord njet på trykk ser en gjerne for seg Molotovs lukkede ansikt, slik det har vært foregivet på utalte kanferanser etter krigen. Men bolsjevikerne har øyensynlig lært noe etter så mange års kall krig. Det er fremdeles NJET, bare at det er blitt et smilende sådant.

Dette Leende Njet har fått det europeiske forsvar og hele NATO til å knake i sammenføyningene. Det er intet folkene i de forskjellige land ønsker mere inntest enn fred, — og som det synes endog fred for enhver pris. Mens Vesten forbereder nedrustning har Sovjet fremdeles 4 millioner mann under våpen foruten 80 divisjoner i satellittlandene. Om det «rustet ned» med 3—400 000 mann har således liten praktisk betydning.

FRIGIVELSE AV KINESISKE STUDENTER I U.S.A.

Sovjetf remsatte for en tid tilbake at krav om frigivelse

av de a. 4000 kinesiske studenter i Sambandstatene, og side april har allesammen hatt sin fulle frihet til å forlate landet. Hittil har imidlertid bare 50 av dem erklært seg villig til å reise tilbake til Sovjet-Kina.

Churchill ga i en tale nylig i Hastings amerikanerne skylden for at det ble overlatt til den Røde Arme å innta Berlin i 1945, og deretter å trenge inn i Tyskland langt forbi Berlin, slik at den tyske hovedstaden ble avskåret fra fri forbindelse med Vest-Tyskland.

Så langt Churchill. Det er en fortsatt gåte utenfor de innviedes rekke, hvem det egentlig var som ga ordren om at de vestallierte tropper skulle stanse fremrykningen og overlate så store deler av Europa til den Røde Arme i krigens siste dager og timer. Et av historiens svarteste forrderier.

I sitt nummer av 15. august gjengir Newsweek på første tekstsider et sitat av gammelbolsjevikeren Manuilsky, dengang dette ble uttalt leder av Leninskolen for politisk krigsføring (1931). Det lyder slik:

Den avgjørende krig mel-

lom kommunismen og kapitalismen er uunngåelig. Idag er vi selvsagt ikke sterke nokk til å angripe. Vår tid vil komme om tyve eller 30 år.*) Bursjoasiet må dysses i søvn, så vil vi sette igang den smarteste fredskampanje verden noensinne har sett. Der vil bli besettende lokketoner og uhørte innrømmelser. De stupide og dekadente kapitalist-stater vil med glede samarbeide på sin egen undergang. De vil komme løpende for å gripe enhver chance til å bli venner. Og så snart deres akt-pågivenhet er svekket, skal vi knuse dem med våre knyttede never.

Selv president Eisenhower har måttet komme med noen advarende ord for å dempe den falske optimisme som han selv har en avgjørende skyld for etter Genf-møtet, sier «Newsweek». Eisenhower uttalte at sovjetlederne nok kan opptre under venskapsmaske, men foreløpig har der ikke vært en eneste forandring av betydning.

Det amerikanske magasin sier at presidentens uttalelser ikke kom en dag for tidlig til

å dempe den ubegrunnede optimisme som har spredt seg i det amerikanske folk. Flere og flere sier: «Disse russerne ser jo ut som prektige karar og kanskje kan vi trass i allt komme ut av det med dem». Presidenten kalte dette et urealistisk standpunkt. Russerne holder fortsatt 4 millioner mann under våpen, de fortsetter som før sitt muldvarparbeide der de kommer til. Og fremdeles holder de millioner av slavearbeidere i Sibir (enkelte anslår tallet til 15 millioner).

Tyskland er fremdeles delt og de europeiske satelitt-land holdes fremdeles under sovjetrussisk velde. Så lenge dette fortsetter kan det ikke bli noen fred.

Karakteristikken av sovjetrusserne som «these Russians seem pretty good fellows» kan også føre til at de undertrykte folk bak jernteppet mister motet, og troen på at de noensinne kan fri seg fra det russiske åk. Det kan også føre til at det press som øves på Sovjetunionen utenfra for å løse konflikten øst-vest forsvinner. Russerne ikke bare ønsker, men de trenger en våpenstilstand i den kalle krigen.

HANE DAHL

NAMSOS — Telefon 2132 - 2817 — privat 2275

Vi anbefaler:

Alleslags fiskeprodukter — kun engros. Vår spesialitet er nysaltet torskefilet, leveres i ca. 45 kilos kasser. Kan også leveres til private med tillegg av omsetningsavgift.

— EGET KJØLE- OG DYPFYSNINGSANLEGG —

fasaden

Nå har vi på lager

LINOLJE
av den gode gamle kvalitet som beskytter og bevarer.
Tidohvitt
Sinkhvitt
Brekkfarger

CORAL
FARGEHANDEL
Hofgårdsst. 12.
Telefon 4379 Drammen

Annelise Parow

TANNINNSÆTNING
T r o n d h e i m

Gisle Johnsonsgt. 5 - V. Lademoen kirke - Voldsminde

Tannlæge

MARTIN KJELDAAS
Hansteensgt. 2
Tlf. 44 75 54

Tannlege Maamoen

Hansteensgt. 2
Telef. 44 43 33

R. Gjessing

Urmaker
D r a m m e n
Tlf. 25 07

Rensning, pressing, vask.
GUNNAR OLAUSSEN
Telf. 1620

Hjelpekomiteen

av 1955

Ny adresse: Maridalsvn. 33, Oslo. Tidligere bekjendtgjorte adresser og telefon bortfaller.

Hjelpeorganisasjonen for frontkjempere

Sekretariatet

Boks 1407, Oslo, Postglo 180 70

Oslo Stigefabrikk

Brand-, maler- og skyvestiger oljet, m/ kadimerte beslag
Inneh. Alf T. Lunde
Mosseveien 8
Tlf. 68 88 17, priv. 67 07 79

Ved besøk i Egersund

overnatt på

Victoria Gjesteheim
Strandgt. 41. - Telefon 497

Benytt

HÅNSKOMAKEREN

i Neuberggt. 15 - Oslo

hvis du vil stå på en god fot

Kjøp billig!

Av førsteklasses krympet dongery tilbyr vi Dem:

Benklær nr. 45-56 kr. 22.95

Bluser » kr. 20.90

Overalls » » 27.80

Kjeledress » » 39.80

Ensfargede, ekstra slitesterke arbeidsskjorter, nr. 35-45 kr. 13.80.

Kakhiskjorter m/ brystlommer og skulderklaff fer 37-43 kr. 19.80.

Nickerser, 1/1 ull gabardin, brune, grå, blå, 46-52 kr. 79.—.

Stripet flanell, 70 cm. br., kr. 2.65.

Ubleket tvill, 70 cm br. kr 2.80.

Portofritt v. kjøp for minst 75 kr.

John Sand A.s, Bjerka

Rett skal være rett

Vi tar våre lesere med på en liten tur inn i framtiden. Vi stopper ved året 1982, og er til stede ved en landssviksak — etter sigende den siste landssviksaken etter den siste verdenskrigen.

Rettslokalet er et trivelig lite hus på landet. Utenfor er det bjørkeskog og lauvsprett. Gauken er nettopp i ferd med å legge egg i andres reder.

Tiltalte er nå blitt gammel og krokete, han fylte 92 år ved Mikelsmess. Saken hans ble utsatt i 37 år, men nå skal han svare for sine gjerninger. Rettfærdighetens kvern maler usedvanlig langsomt.

Dommeren er en hvithåret mann med en kald beregnende hjerne, tross sine 87 år er han nokså åndsfrisk, han leser «Tyrihans» med briller, og det er ikke sjelden han fortaper seg i «Alle Menns Blad» når hensynet til rettsikkerheten tillater det. Han er blitt gammel, denne dommeren, men det er den eneste gjenlevende fra den tiden tyskerne var her, og en må ha med kjentmann for å kunne få et riktig bilde av hva som foregikk.

Aktor er en sprek yngling på 79 år. Også han kan lese uten briller. Det eldste vitnet er 102, og må bæres til og fra rettslokalet.

Denne saken avviker ikke sterkt fra vanlige landssvikersaker, og ville sikkert ikke ha vært referert i avisen, hvis det ikke var fordi det var den siste! Og det er året 1982!

Dommeren griper klubben. Han vil påkalle tiltaltes oppmerksomhet og ha stillhet i rettslokalet. Han har vært sterkt plaget av øresus de siste 50 årene. Han klubber og treffer vannkarafren som knuses.

— Navn? sier dommeren.

— He? spør tiltalte. Han kan ikke si stort annet, for han har ikke en tann igjen i munnen. Lepene er skrumpet inn og hvelver seg sammen over gummene, slik at det bare blir en liten svart åp-

En rask "landssviksak" fra 1982

spør dommeren så høyt at det knekker i gebisset.

— Det året arbeidet jeg som landssviker oppå Biri, opplyser tiltalte.

— Nei, stopp, sier dommeren og rømmer seg. — Det var i 1942, det står i tiltalebeslutningen.

— Jaså, svarer landssviker, som ikke viser tegn til anger. — Det var det året dattra mi, hun Inga Røyking, hadde følge med en obergefreiter fra Furuset, gjentar tiltalte. — Tæla var enda så urimelig tjukk i jorda den vinteren.

— Nei, det var ikke så tjukk tæla det året, sier aktor. Det var året før det var tjukk tæla.

— Det var tæla, sier tiltalte.

— De har avlagt ed på ikke å avgi falsk forklaring! Dommeren sender ham et skarpt blikk og hoster dypt. Det høres som «Måneskinnsosonaten» på kinoorgel. Vitnet som er 102 år, besvimer og bæres ut. Hun ble engang arrestert av tiltalte, ettersøkt for ulovlig dans i året 1944, påstår hun selv.

— Det var enda det året vassledningen hjemme ble fordervt av frosten, sier tiltalte, som viser seg å være en ganske usedvanlig fordervt forbryter.

— Jeg husker godt hu Inga Røyking, sier dommeren. — Hun hadde så urimelig korte føtter.

— Ja, osså var'a kjeivhendt, sier tiltalte.

— Vi kan ikke fortape oss i detaljer, klubber dommeren. Har

Replik:

— Like hjelpeløs som en nyfødt unges far.

Dansk grin.

Forskjellen på en stor og en liten pike er at de blir pudret i hver sin ende.

BEST Å MERKE SEG.

De vært nazist, ja eller nei! Dommeren kommer i sterk affekt under dette siste utbruddet, blodtrykket stiger, han må ta en globoid som han svelger i vann.

— Hun Inga bør forresten bortpå gamlehjemmet på «Kveldsol», sier tiltalte. — Jeg kan huse en gang, det var vel enda det året som Hitler ble gjenfunnet borti Argentina.

— Hvem Hitler? spør dommeren sint. Bland ikke inn flere vitner i denne saken.

— Har De noe å si til Deres forsvar? spør aktor.

— Jeg huser det så godt som det skulle være i dag, dengangen Hitler var med på skuronna på Biri. Det var så mye blåbær det året.

— Var De nazist under krigen?

— Hvilken krig? Tiltalte blir plutselig interessert. — Det var ikke det året vi hadde rottekrig på Toten, da bikkja til formannen i helserådet ble kvælt av atompiller?

— Har De vært nazist? spør aktor enda en gang og tørker svetten av skallen.

— Nazist? Nei, jeg kan ikke tru det? Derimot var jeg bassist i Søndre Hølands Sangforening i 65 år, og da hadde jeg flere solosanger, jeg var ridderen i Drachmanns «Det var engang».

— Kan jeg ta så feil da, sier dommeren og mister høreapparatet i golvet.

Aktor fikler med rettsapparatet.

— Har De noe å anføre til Deres forsvar?

— Nei, jeg huser ingen ting, jeg.

— Ikke jeg heller, sier dommeren.

— Det må være en misforståelse.

Tiltalte ble frikjent.

Slik som her fortalt så Verdens Gang på det såkalte rettsoppgjøret alt i mars 1948, og frem-

"Gode tider"

har det vært i Norge, helt siden krigens slutt. Bedre enn i mange andre land.

*

Æren for det har det vært litt strid om: Arbeiderpartiet fremhever regjeringens ypperlige administrasjon, de borgerlige partier fremhever sin lojale medvirken.

*

Det riktigste er vel kanskje å si at de gode tider skyldes det utmerkede samarbeide som har vært mellom alle partier i Stortinget.

*

Men hvordan er så det kommet i stand? Er representantene blitt elskeligere enn før? De prinsipielle motsetninger mindre?

*

Nei. Men de har hatt en felles motstander, en de kunne øse sine beskyldninger og sitt hat utover, og det i fellesskap.

*

Hvem? Selvfølgelig Nasjonal Samling, nå bare representert ved syv livstidsfanger.

*

Æres de som æres bør! Vi hyl-der dere syv som er innenfor fengslets murer! I ere de eneste som i sannhet kan motta takken fra det norske folk for ti års «gode tider»!

O. S.

Etter Hamsun-debatten

Verdens Gang gjorde redaksjonelt et stort nummer av et angivelig eksisterende fotografi der Knut Hamsun var avbildet i samtale med Adolf Hitler. Etterpå måtte avisen medgi at et slikt bilde nok ikke forelå likevel, men — het det — foretrede for Hitler hadde Hamsun hatt, og det måtte være fellende nok.

Ja, — mon det? Det spilte litt inn formentlig hva som ble sagt ved anledningen, og om det får vi beskjed i den tidl. tyske rikspresesjef Otto Dietrichs nettopp utkomne bok, «Tolv år med Hitler». Det heter i Morgenbladets anmeldelse av boken bl. a.:

«Dr. Dietrich nevner Hamsun som en av de få der under en samtale med Hitler ubevisst eller forsettlig, under påskudd av tungørthet, tillot seg å forstyrre føreren ved idelig å kaste inn bemerkninger rett som det var om de beklagelsesverdige forhold i Norge. Hitler avbrøt hele audiensen og beklaget seg i sterkt medsettende ordelag over den gamle sær-ling.»

Den journalistiske anstendighet i Verdens Gang står åpenbart ikke synderlig høyt.

C. C.

Hva sorg er

Dette emne beskjeftiger vår tid seg lite med. De som lider mest går i stykker, de sprenges. Da kalles det sinnssykdom. De innesperres på asyl. Ferdig med det. Eller når plassen tillater det er gjerne fyllearesten god nok.

Det skulle for øvrig i denne forbindelse vært interessant å vite om myndighetene fører statistikk for eksempel over sprengte og helse-ruinerte NS-kvinner, som vel er den folkegruppe som er påført de mest umenneskelige lidelser i vårt land. Nepp! Dette er nok noe som ikke har beskjeftiget våre myndigheter, de har hatt flust opp å gjøre med å være årsak til ulykkene.

Sorg og sjelskader er et dyptliggende tema. Stundom skjer som sagt skaden gjennom offentlige foranstaltninger, som tilfellet var etter 1945.

Eller det skjer ved skjebnens uransakelige tilskikkelser. Et lite eksempel: Professor Adolf Eriksson ved Den tekniske høyskolen i Stockholm, og hans frue har i sommer feriert på Gammel Skagen i Danmark. Paret hadde med seg to gutter, Hans Urban 14 år, og Lars Gunnar, 12 år. Men en dag da de var ute i dynene og lekta, opptatt med å grave sandhuler, ble de plutselig borte. Faren skulle ut i sjøen og ta seg et bad, men ville først se til guttene. Han ropte forgjeves. Den tørre sandveggen var

plutselig rast ut og hadde begravd dem begge. Farens fortvilede redningsforsøk var forgjeves. Langvarige opplivningsforsøk førte heller ikke frem. — Foreldrenes sorg var så uten grenser at de begge ble rammet av sjokk og ble i sterkt lidende tilstand kjørt til sykehus. Leger og bedøvelsesmidler var for hånden. Men sorgen blir der likefullt, hele livet til ende, selv om forstanden holder. Ennå tyngre er det nok for dem som rammes av sjokkardede ulykker og som på grunn av personlige forhold må være alene med sin tragedie.

Dem er det mange av her i landet.

Vis alltid den største aktsomhet med at du ikke påfører dine medmennesker belastninger som kan føre til uopprettelige skader. Vær våken og sindig både i sjø og på land for at også såkalte hendelige ulykker kan elimineres. Alt som må betales med sorg er ikke til å veie opp med hverken gull eller diamanter.

NILS KJÆR

ble engang intervjuet av en svensk journalist, som bl. a. spurte:

— Vad tycker Kjær om unicons-opplysninger?

— Jeg var dypt uenig med mine landsmenn på det punktet, svarte Kjær. Sverige skulle vi aldri gitt slipp på.

Hvert menneske er verdens sentrum.

Walt Whitman.

— Gjør dette til et gullkantet papir for Din avis —

Sendes i lukket konvolutt.

TIL "FOLK og LAND"s OFFENSIV-ARKIV AV 7. JULI 1955

Kierschowsgt. 5. Eller postboks 3214, Oslo.

Jeg har gjort min plikt, hermed en ny abonnent på vårt blad.

Send «Folk og Land» til:

Postadressen er:

Jeg har mottatt betaling for tiden 30. juni—30. desember med kr. 10.— eller med tillegg for lukket sending kr. 15.—, eller for tiden 30. juni 1955 til 30. juni 1956 med kr. 20.— — eller med tillegg for lukket sending kr. 30.— (stryk det som ikke passer).

Jeg påtar meg å ordne innbetalingen med postanvisning, sjekk, pengebrev eller med giroblankett til nr. 16450

det er året 1982!

Dommeren griper klubben. Han vil påkalle tiltaltes oppmerksomhet og ha stillhet i rettslokalet. Han har vært sterkt plaget av øresus de siste 50 årene. Han klubber og treffer vannkaraffen som knuses.

— Navn? sier dommeren.
— He? spør tiltalte. Han kan ikke si stort annet, for han har ikke en tann igjen i munnen. Lep-pene er skrumpet inn og hvelver seg sammen over gummene, slik at det bare blir en liten svart åpning igjen på midten.
— De er tiltalt for å ha vært nazist, sier dommeren.

Tiltalte reiser seg og går litt i barndommen. Så setter han seg tilbake på sin plass.

— Hvor var De høsten 1943?

— Vi kan ikke fortape oss i detaljer, klubber dommeren. Har

Replikk:

— Like hjelpeløs som en nyfødt unges far.

Dansk grin.

Forskjellen på en stor og en liten pike er at de blir pudret i hver sin ende.

BEST Å MERKE SEG.

— Hvilke våpen er mest benyttet til selvmord?
— Kniv og gaffel!

Godt er det at noe henger så høyt at ikke alle kan nå det.

tet i golvet.

Aktor fikler med rettsapparatet.

— Har De noe å anføre til Deres forsvar?

— Nei, jeg huser ingen ting, jeg.

— Ikke jeg heller, sier dommeren.

— Det må være en misforståelse.

Tiltalte ble frikjent.

Slik som her fortalt så Verdens Gang på det såkalte rettsoppgjøret alt i mars 1948, og fremdeles er det adskillige saker som ikke er endelig avgjort. Senere blir det vel å begynne forfra igjen, for å få dommene omstøtt. Det blir ikke det minst viktige. Grønt lys er i vente rett forut.

Sendes i lukket konvolutt.

TIL "FOLK og LAND"s OFFENSIV-ARKIV AV 7. JULI 1955

Kierschowsgt. 5. Eller postboks 3214, Oslo.

Jeg har gjort min plikt, hermed en ny abonnent på vårt blad.

Send «Folk og Land» til:

Postadressen er:

Jeg har mottatt betaling for tiden 30. juni—30. desember med kr. 10.— eller med tillegg for lukket sending kr. 15.—, eller for tiden 30. juni 1955 til 30. juni 1956 med kr. 20.— — eller med tillegg for lukket sending kr. 30.— (stryk det som ikke passer).

Jeg påtar meg å ordne innbetalingen med postanvisning, sjekk, pengebrev, eller med giroblankett til nr. 16450.

Vennlig hilsen:

Min adresse:

Til påføring av oss.

Dette dokument innkommet som nr.

Dato:

Forts. fra side 1

Bestemtes Norges skjebne...

uklare ikke minst innad. Jeg kan selv påberope meg at jeg alltid har vært så bestemt motstander av diktaturet som jeg nå er, da jeg mente at vi ikke kunne unngå et proletariats diktatur i en eller annen form, dersom vi mente noe med at vårt mål var å skape et sosialistisk Norge! Om dette er fortsatt riktig skal jeg ikke komme inn på, da jeg håper vi senere kan åpne en større diskusjon om dette interessante spørsmål, som i ikke liten grad har opptatt meg og jeg har funnet fram til et nytt syn — erkjenner det — som jeg tror er riktig, men som jeg fortsatt er villig til å revidere, dersom jeg blir overbevist om at det er uriktig. Men ser en politisk realistisk på det, så er det helt opplagt for oss alle at vi må ta et standpunkt til disse spørsmål som ikke lar noen tvil tilbake hverken hos våre egne eller de utenfor — at vår bevegelse udelt bygger på demokratiet...

Londen 16. des. 1942.

Håkon Lie og Ingvald Haugen er reist til USA. Lie skal tre i forbindelse med

den amerikanske fagbevegelse, og jeg tror det vil være av betydning at vår bevegelse ved en slik representasjon setter seg inn i amerikansk fagbevegelse, da det meget sannsynlig kan skje at den amerikanske fagbevegelse etter krigen vil ha et helt annet ord med i den internasjonale fagbevegelse enn den hittil har hatt...

Det har ytterligere vært to diskusjonskvelder i Statsøkonomisk forening i forbindelse med professor Keilhau's foredrag... Det var ganske morsomt på siste møtet, da nemlig Keilhau, etter at han hadde hatt ennå et innlegg på 1 time og et kvarter, — ble fullstendig dukket. Det var ingen, unntatt konsul Robertson (...) (her et mindre pent uttrykk om vedk.s åndelige kvalifikasjoner, som jeg ikke tror brevsriveren ville ha skrevet offentlig. A. L.) og advokat Mustad (stortingsmann for høyre) som støttet ham.

De som virkelig hadde forutsetninger til å diskutere dette problem, sablet ham fullstendig ned. Av våre var det Brofoss og Sun-

nanå, den siste med et humørfyllt innlegg som vanlig, blandet med morsomme historier, som fikk latteren til å runge over stakkars Keilhau. Det beste innlegg ble gitt av Knut Getz Wold, en... dyktig ungdom, sikkert ikke over 30 år, allerede byråsjef i Finansdepartementet og hadde i Norge gitt ut flere økonomiske verker. Han er venstremann...

H... var oppom her i går. Han var lut lei, da han dessverre ikke får noe å gjøre i ... departementet, hvor han nå er ansatt. I tre uker, sier han, har han ikke fått noe som helst å gjøre, utenom det å heve sin lønn. Han er kritisk innstilt overfor alt og alle, men litt for høyrøstet...

Londen, nyttårsdag 1943.

Jeg vet ikke om du hørte Nygaardsvolds tale på juledag, hvor han kom med den tidligere omtalte erklæringen... Personlig så synes jeg — at denne talen er den betydeligste statsministeren har holdt siden regjeringen forlot Norge, når jeg ser bort fra svarene til stortingets presidentskap om kongens og regjeringens tilbaketreden.

For å nytte redaktør Schanche Jonases ord, det var en virkelig statsmannstale...

Talen ga uten tvil en støtte for både de hjemme og ute som er «partitilhengere» av regjeringen, ryddet bort et farlig grunnlag for skumlerier om regjeringens planer, den kom ubeleilig for de her ute som akkurat nå er sterkt opptatt med å undergrave regjeringens stilling, og regjeringen styrket uten tvil sin stilling hos alle lojale nordmenn — det alt overveiende flertall her ute —.

Den lovnad som Nygaardsvold ga var jo for de fleste av oss en ganske sjølsagt ting, et skritt som det ville være en fullstendig politisk dumhet ikke å ta, dersom ikke spesielle og nå uforutsette forhold skulle opptre straks etter landets frigjøring. Nygaardsvold ville sikkert ved hjemkomsten ha foretatt en ganske stor rekonstruering av regjeringen, slik at de som nå er hjemme, — får en fyldig representasjon. Noe annet ville sikkert ikke bli tolerert. Det er sikkert helt opplagt at ved at regje-

ringen stiller sine plasser til disposisjon, så vil kongen anmode Nygaardsvold å danne en ny regjering. Regjeringens rekonstruksjon vil da bli foretatt — som den ellers ville ha blitt — men i folkets øyne på en forsterket konstitusjonell basis. Han vil beholde kjernen i den nåværende regjeringen. Det vil sikkert fortsatt bli en samlingsregjering, men vi får håpe med arbeiderpartiflertall.

Hovedårsaken for at jeg nå skriver til deg er for å oversende deg det tidligere skriv som er sendt til alle våre styrker, sjøfolk og kontorer for å samle underskrifter på kravet om en rådgivende forsamling for regjeringen. For å si det pent og forsiktig, så er underskriverne en samling borgerlige regjeringshatere, som sikkert alle ville ha tatt avstand fra et lignende skritt dersom vi hadde en borgerlig regjering. Noe mer om disse vil jeg ikke sette på prent. At Juvess navn er kommet med er vel nærmest et resultat av politisk uvitenhet, og kanskje han også har sett det som en stor ære å få lov å være med blant de «store gutta». Etter

mitt syn er allikevel hans navn det beste, da han har et godt navn og er populær blant ungdommens flertall.

... som du ser så er jo stilen i brevet svært hjelpeløs, særlig når en tar skrivets viktighet i betraktning, og argumentene kunne jo med litt oppfinnsomhet ha vært adskillig bedre... jeg kan forsikre deg at dersom du finner feil og tvilsomme setninger, så er de også å finne i originalen.

Som du ser er admiral Danielsen første underskriver. Jeg kan fortelle deg at han ble kalt opp til høyt hold og forespurt hvordan han kunne finne det forenlig med sin stilling å sende et slikt skriv adressert til regjeringen — uten at denne er bekjent med det — rundt til marinens skip og styrker med anmodning til offiserene å lese det opp for besetningene og påta seg å samle underskrifter. En ville ikke blande seg inn i hva han gjorde, dersom han ønsket å være privatmann, men at dette vanskelig kunne forenes med hans nåværende stilling. Han meddeide da at hans navn skulle trekkes tilbake.

Det var idiotisk og illojalt å underskrive, og underskriften stemplet hvor han står, men hans tilbaketreking av underskriften reiser ham iallfall ikke i mine øyne, selv om en kan konstatere det med glede..... du kan nevne at han har trukket sitt navn tilbake, men nevnt ikke kilde, da hans tilbaketreking ennå ikke er djent og detaljene for denne skal etter hva jeg forstår holdes ukjent...

(Fortsettes).

FOLK OG LAND

Redaktør og utgiver:
JOHANNES KRINGLEBOTN

Ekspedisjon og kasse:
Postboks 3214, Oslo
Kierschowsgt. 5, Oslo
Telefon 37 76 96

Abonnementspriser:
Kr. 20.00 pr. år, kr. 10.00 pr. halvår. Sverige, Danmark: kr. 24.00 pr. år, kr. 12.00 pr. halvår. Utlandet for øvrig: kr. 28.00 pr. år, kr. 14.00 pr. halvår. I nøytralt omslag kr. 30.00 pr. år, kr. 15.00 pr. halvår.

Løssalgpris: 50 øre

Annonsepris:
32 øre pr. millimeter over en spalte.

Bruk postgironr. 16450
Sambandstrykkeriet
Oslo